

QUADERNS GADESO

ANÀLISI DE LA REALITAT SOCIOECONÒMICA DE LES ILLES BALEARS. N° 86. EXTRA ELECTRÒNIC. DESEMBRE 2006

PREVENCIÓ

La prevenció de la drogodependència durant l'adolescència és una preocupació permanent tant en l'àmbit educatiu com en el familiar.

En consonància amb aquesta preocupació, i més tenint en compte que, segons les darreres dades de la VI Encuesta Domiciliària sobre Drogas en España, la nostra comunitat és capdavantera en el consum diari d'alcohol i cànnabis, en aquest número de Quaderns Gadeso volem analitzar un dels programes de prevenció que existeixen a les nostres illes: es tracta del programa escolar i familiar "Entre tots", que la ONG Projecte Home aplica des de l'any 2000.

Segons la seva definició, "és un programa d'habilitats per a la vida que potencia l'autonomia personal i els valors dels joves amb la finalitat de reforçar els factors de protecció i disminuir aquells altres que suposen un risc en el consum de drogues (...). El programa integra els referents de gran importància en la maduració social i afectiva d'un jove: l'escola i la família, models que influirán en els seus futurs aprenentatges i relacions personals."

Segons Projecte Jove Balears, "si bé la reducció de l'oferta depèn més del canvi en algunes mesures legals (jurídica-legislativa-policial) és indubtable que en la reducció de la demanda (disminuir la necessitat del consum, sobre tot entre els joves) les intervencions de l'escola i de la família constitueixen una peça clau com a principals agents preventius".

www.gadeso.org

FAMÍLIA, EȘCOLA, JOVES I PREVENCIÓ DE DROGUES

CONSUM DE DROGUES EN ELS ADOLESCENTS

"La joventut se droga". Aquesta és una expressió que molt sovint podem sentir dins la nostre societat. És cert que als joves els hi agrada practicar conductes arriscades, però en la majoria d'ocasions consumeixen menys que els adults, el que passa és que corren molts més riscos associats.

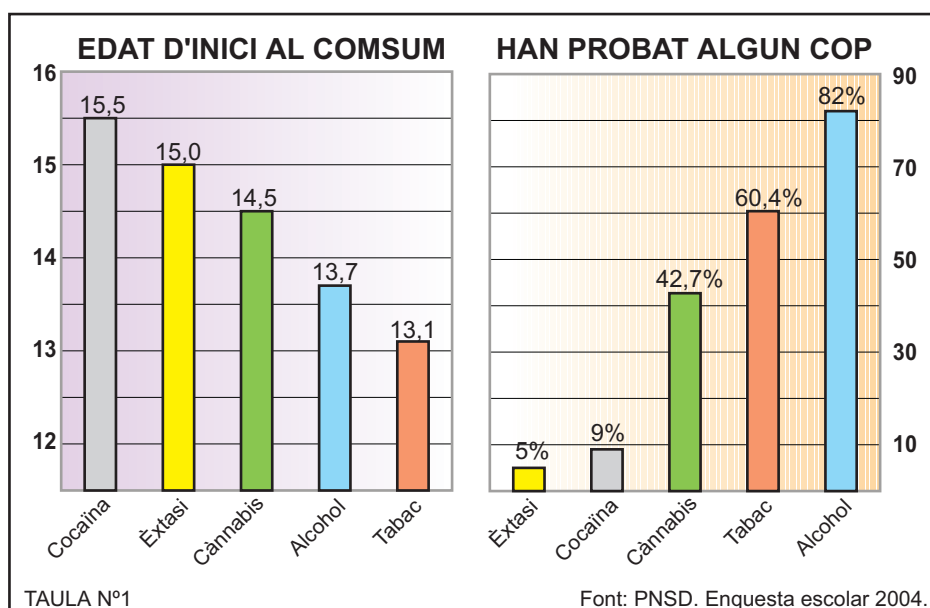
Els joves s'inicien al consum de drogues a una edat cada vegada més primerenca. Tal com es mostra a la taula 1 és als 13,1 anys quan tenen el primer contacte; destacar que és el tabac i l'alcohol les substàncies que proven abans, ja que són aquestes les que estan més a l'abast de tothom.

Al mateix temps es pot comprovar que pràcticament en dos anys poden arribar a consumir substàncies com

èxtasi (15 anys) i cocaïna (15,5 anys).

El més rellevant, com podem llegir a la taula inferior, és la quantitat de joves que han provat drogues legals en les edats de 14 a 18 anys, tabac (60,4%) i alcohol (82%). Es tendeix a donar més importància al consum de drogues il·legals però no podem deixar de banda que són les legals les que tenen un major consum en les edats que analitzam i també són aquestes les que causen més mortalitat.

El consum de cànnabis en els darrers 2 anys ha pujat d'una manera considerable, arribant a un 42,7% els joves que l'han provat, enfront del 37,5% de l'any 2002. En el cas d'aquesta substància es percep en els joves una manca de risc associat al seu consum.

PROGRAMA DE PREVENCIÓ "ENTRE TOTS"

L'objectiu prioritari de la prevenció en drogodependència hauria de ser evitar que els joves arribin a tastar es drogues, o a retardar l'edat d'inici del consum i el seu posterior consum regular o abús. El programa analitzat afirma que la prevenció en drogodependències és un procés d'implementació d'iniciatives que tenen l'objectiu de facilitar el desenvolupament d'habilitats per a la vida en els joves, fomentant l'autocontrol individual i la resistència davant el consum de drogues. Una de les grans línies del programa és conscienciar de la importància de la prevenció en l'àmbit familiar, escolar, comunitari, mitjans de comunicació,...

CONCEPTES CLAU EN PREVENCIÓ

- Afrontar les situacions de risc
- Potenciar la maduració emocional i social
- Desenvolupar el pensament crític
- Autonomia personal
- Educar en valors
- Millorar l'autoestima

TAULA N°2

Font: Projecte Home

Per al desenvolupament del programa de prevenció "Entre tots" és necessària la col·laboració de dos pilars fonamentals en l'educació dels joves: **Família** i **Escola**. Així, aquests es converteixen en **agents de Prevenció** i promouen factors de protecció (situacions favorables que eviten o retarden el risc). "Entre Tots" és un programa dissenyat per a aplicar-se durant l'educació secundària, i intenta oferir als alumnes una formació completa i adequada, a més de desenvolupar habilitats fonamentals en el procés de fer-se adults, com són ara, pensament crític, presa de decisions, autoestima sana, resistència a la pressió de grup, habilitats socials, valors, tolerància i cooperació, oci i temps lliure saludables.

Segons els responsables de Projecte Home, i donada la importància d'un aprenentatge com aquest en el procés de desenvolupament dels joves, "és **imprescindible que TOTS** (tal com el nom del programa suggereix), professors, alumnes, família i tècnics en prevenció, s'impliquin de manera directa i activa en l'aplicació del programa, sent **co-responsables d'aquest important procés**".

A més del important paper que juguen els pares i l'escola, la comunicació és una part fonamental del programa "Entre tots". Per aquest motiu es donen unes trobades periòdiques en les que pares/mares, fills, professors i tècnics en prevenció tenen un espai per parlar sobre algunes de les temàtiques que s'han treballat abans a l'aula.

TAULA N°3

AGENTS IMPLICATS EN EL PROGRAMA DE PREVENCIÓ

PROFESSOR-TUTOR

- * Coneix la realitat del centre.
- * És un agent preventiu que pot generalitzar la seva actuació a tot el centre.
- * Gràcies al seu coneixement de la realitat de l'aula i dels alumnes pot dur a terme accions preventives eficaces i adaptades.
- * És un model de referència pels alumnes.

FAMÍLIA

- * És el primer i més important entorn de socialització i aprenentatge del fill.
- * És la principal formadora i transmissora de valors, hàbits, esitls de vida i comportaments.
- * És el principal model de conducta dels fills fins l'adolescència
- * Les característiques internes de cada nucli familiar poden ser factors de risc o de protecció per a conductes no desitjades.

ALUMNE

- * L'adolescència és una etapa de risc (canvis físics, psíquics, inestabilitat emocional, recerca de noves sensacions, influència dels iguals).
- * Recerca de la seva identitat: la seva personalitat no està formada.

FORMACIÓ I APLICACIÓ DEL PROGRAMA

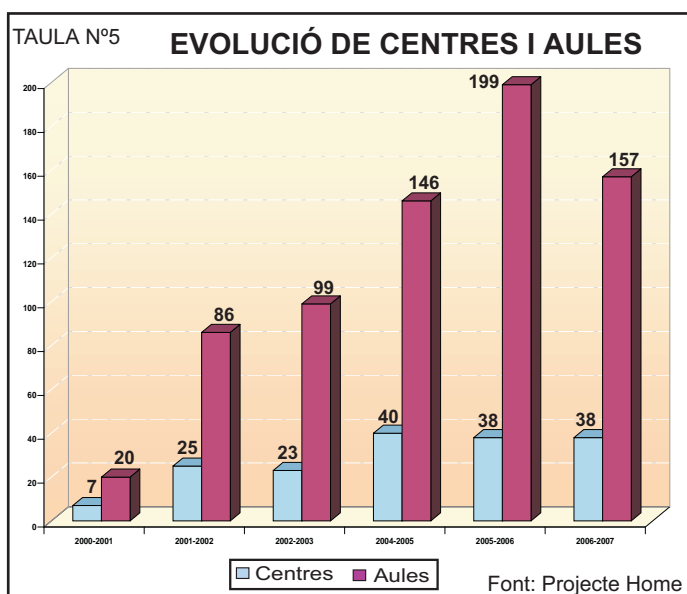
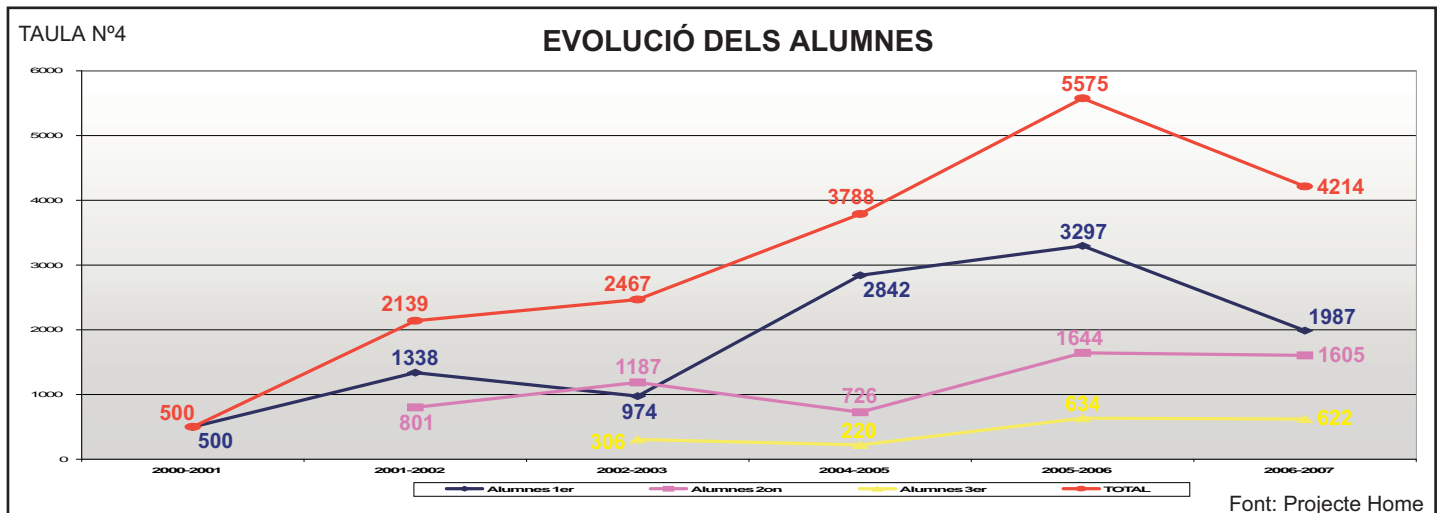
Una de les aspiracions de qualsevol programa, a més del compliment dels seus objectius, és la permanència en el temps. Si s'observen les dades de les taules 4 i 5, es comprova que el programa de prevenció "Entre tots" no només s'ha mantingut sinó que ha anat creixent des de la seva implantació a l'any 2000.

El programa de prevenció escolar i familiar "Entre Tots" es comença a aplicar al curs 2000-01. Tal i com es pot observar a les taules nº 4 i 5, s'implantà a 20 aules de 1r d'ESO de 7 centres educatius amb 20 aules de 1r d'Eso; el programa ha experimentat un creixement sostingut des del seu inici, fins assolir a l'actualitat la xifra de 4214 alumnes repartits en un total de 157 aules, pertanyents a 38 centres educatius.

Aquest creixement es deriva del fet que Ajuntaments de les Illes prenen consciència de la importància de treballar la prevenció en els centres educatius i subvencionen l'aplicació i en alguns casos el material del programa "Entre tots".

No cal oblidar també la sensibilització i conscienciació que es rep tant des de la comunitat educativa com de la família. Tal com es veu a la taula nº.1, on se'ns mostren les dates d'edat d'inici del consum de drogues, aquesta és molt primerenca, fet que preocupa i movilitza als pares i a l'escola per apostar per un programa de prevenció.

Molts de centres mantenen l'aplicació del programa "Entre Tots", degut a que una intervenció a llarg termini i sostinguda durant tota l'etapa de l'educació secundària és més eficaç i permet que es puguin avaluar i fer un seguiment de les diferències en el referent a actituds i consums, entre els joves que participen en el programa i els que no.

La consolidació del programa escolar i familiar "Entre Tots" es deu en gran part a que respecte els **principis bàsics** dels programes de prevenció de drogues en la joventut:

- * *Fomenta factors de protecció i redueix factors de risc.*
- * *Inclou el tractament de drogues legals i il·legals*
- * *Promou conductes prosocials, reforçant el compromís personal contra les drogues i millorant la comunicació i la relació entre iguals.*
- * *Impacta a la família en el seu conjunt i no solament a pares o a fills.*
- * *Permet arribar a tot tipus de joves en edat escolar.*
- * *S'intervé al llarg de tota la secundària, adequant-se a la fase evolutiva del jove.*
- * *Abarca mètodes interactius tal com grups de discussió entre iguals, jocs, dramatització...*

PERCEPCIÓ I VALORACIÓ DEL PROGRAMA

Tant la comunitat educativa com l'entorn familiar estan preocupats i implicats en els factors de riscos de la drogodependència juvenil.

Així i tot, ambdues parts, agents preventius irrenunciables per a qualsevol persona que està madurant, tenen visions que contrasten amb respecte a qui se li ha d'adjudicar la responsabilitat de la prevenció de drogues.

En el quadres següents s'exposen alguns dels comentaris d'alumnes, pares i escoles, recollits durant l'aplicació del programa i, a continuació, les aportacions i les valoracions dels responsables de Programa.

PERCEPCIONS

ALUMNES

- "Ho fan tots"
- "No passa res"
- "Et tornes més simpàtic"
- "Jo control"
- "T'accepten millor en el grup"
- "Els adults beuen i fumen i després parlen de drogues"
- "Viure a tope"
- "Te pots passar"

PARES

- "L'escola hauria de posar més límits als joves"
- "És molt útil compartir informació amb altres pares"
- "Falta més informació sobre drogues i els seus efectes i conseqüències"
- "Necessitem espais de comunicació amb els fills"
- "Qui no s'ha fumats un porro quan era jove? Tots ens hem engatat".

ESCOLES

- "Venen a les reunions les famílies que menys ho necessiten"
- "No hi ha temps per treballar a les aules les assignatures Atenció a la diversitat, Tolerància..."
- "Els pares pensen que l'educació és qüestió de l'escola".
- "Les famílies no estan implicades en el tema"

VALORACIONS

- La droga es percep com a facilitadora del procés d'identificació (un estil diferent al que tenia en la infància, sensació d'independència).
- Recerca de noves sensacions.
- Sentit de penitència al grup.
- Cultura del mínim esforç i consumisme.
- Manca de coherència amb el que diuen i el que fan els adults.

- Necessitat de cercar noves estratègies de comunicació amb els joves.
- *Compartir dubtes i solucions amb altres pares els dona seguretat.*
- Tendència a responsabilitzar a l'escola.
- *Es redueix la prevenció a la informació, sense referències a l'autoestima, valors...*
- Normalització d'algunes conductes: baixa percepció del risc de consum.

- Els canvis familiars (estructura, ingressos, oci, temps lliure, treball) requereixen escenaris de prevenció diferents.
- *Sobreexigència de les funcions del professor a l'aula.*
- Diferència de criteris en quant a la responsabilitat educativa que comparteixen la família i l'escola.
- *Manca de formació en tècniques de dinàmica de grups, comunicació...*

NÚMERO EDITAT AMB LA COL·LABORACIÓ DE

PROJECTE HOME BALEARS

Fundació GADESO: C/Ter nº14 1er. Palma de Mallorca - 07009

TEL. +34 971 479503 FAX. +34 971 470042.

E-MAIL: fundaciogadeso@gadeso.org

PÀGINA WEB: www.gadeso.org

